

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

Evidenční číslo: 1574/2013
Registrační číslo (uvádějte vždy v korespondenci): 96/SU/2012

U s n e s e n í

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 27. 9. 2012, na základě návrhu na zahájení řízení evid. č. 2289/2012, podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu navrhovatele ■■■ (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti Česká spořitelna, a.s., IČ 45244782, se sídlem Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, oddíl B, vložka 1171 (dále jen „Banka“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o vydání bezdůvodného obohacení ve výši 14.550 Kč, takto:

Řízení se podle § 14 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavuje, neboť návrh je nepřijatelný podle § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi, protože spor nenáleží do působnosti finančního arbitra.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět návrhu na zahájení řízení

Návrhem doručeným finančnímu arbitrovi se Navrhovatel domáhal v řízení před finančním arbitrem proti Bance vydání bezdůvodného obohacení ve výši 14.550 Kč.

Finanční arbitř zjistil, že Navrhovatel s Bankou uzavřel dne 5. 8. 2004 úvěrovou smlouvu č. ■■■, na základě které se Banka zavázala Navrhovateli poskytnout finanční prostředky ve výši 1.200.000 Kč za účelem výstavby rodinného domu na pozemku par. č. ■■■, katastrální území ■■■, obec ■■■ a Navrhovatel se zavázal takto poskytnuté finanční prostředky vrátit a zaplatit za ně úrok. Na základě Smlouvy o úvěru se Navrhovatel dále mimo jiné zavázal k úhradě poplatku za správu a vedení úvěrového účtu (dále jen „Smlouva o úvěru“).

Navrhovatel považuje ujednání zakládající jeho povinnost k úhradě dotčeného poplatku za neplatné z následujících důvodů. Ze Smlouvy o úvěru není podle Navrhovatele zřejmé, co je obsahem spravování úvěru a jaká jsou práva a povinnosti smluvních stran z takového smluvního ujednání. Podle názoru Navrhovatele je tak ujednání o poplatku za správu a vedení úvěrového účtu neplatné podle ustanovení § 37 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění

pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“). Ujednání o předmětném poplatku je ujednáním, které v rozporu s požadavkem dobré víry znamená k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, když fakticky k žádné správě úvěru nedochází a Navrhovatel tak platí za službu, kterou nedostává. Podle názoru Navrhovatele je tak ujednání o poplatku za správu a vedení úvěrového účtu neplatné podle ustanovení § 55 odst. 2, resp. podle ustanovení § 56 občanského zákoníku. Navrhovatel dále tvrdí, že při sjednání dotčeného poplatku byl uveden v omyl, když se domníval, že za takovou úhradu mu bude poskytována odpovídající služba, avšak žádná taková služba neexistuje, a proto je dotčený poplatek podle názoru Navrhovatele neplatný podle ustanovení § 49a občanského zákoníku.

2. Zkoumání podmínek řízení

Finanční arbitr v řízení před finančním arbitrem postupuje tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a mohlo být vydáno objektivní rozhodnutí ve věci, jak přikazuje správní řád v § 3.

Kdykoli v průběhu řízení je finanční arbitr povinen z moci úřední zkoumat, tedy nikoliv pouze na návrh jedné ze stran sporu, zda jsou splněny procesní podmínky řízení. Mezi procesní podmínky řízení před finančním arbitrem patří i příslušnost finančního arbitra k rozhodování sporu.

Nedostatek příslušnosti finančního arbitra je neodstranitelnou překážkou řízení a dospěje-li finanční arbitr k závěru, že spor do jeho působnosti nenáleží, pak řízení podle ustanovení § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastaví.

V tomto řízení musí tedy finanční arbitr, i s ohledem na námitku Banky, zkoumat, zda je příslušný k projednání sporu mezi Navrhovatelem jako dlužníkem a Bankou jako věřitelem ze Smlouvy o úvěru.

Finanční arbitr je podle § 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi ve znění účinném od 1. 7. 2011 příslušný k rozhodování sporů mezi „[v]ěřiteli nebo zprostředkovateli a spotřebiteli při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru¹⁾, pokud je jinak k rozhodnutí tohoto sporu dána pravomoc českého soudu. Sjednání rozhodčí doložky nevylučuje pravomoc arbitra. Arbitr usiluje zejména o smírné vyřešení sporu“.

Právní postavení finančního arbitra podrobněji zákon o finančním arbitrovi neupravil, s výjimkou toho, že s účinností od 1. 7. 2011 stojí v čele Kanceláře finančního arbitra, která je organizační složkou státu a samostatnou účetní jednotkou. Zákon o finančním arbitrovi upravuje pouze některé prvky procesního práva a ve zbytku pak odkazuje na přiměřené použití správního řádu.

Právní povahu institutu finančního arbitra naznačily správní soudy při přezkoumávání rozhodnutí finančního arbitra, např. Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 19. 4. 2007, sp. zn. 2 Afs 176/2006, v souvislosti s přezkumem rozhodnutí finančního arbitra s tím, že „[h]lavní okruh působnosti finančního arbitra lze charakterizovat

- z hlediska právní povahy arbitrem řešených věcí tím, že arbitr má – jakožto na stranách sporu nezávislý třetí subjekt – pravomoc k rozhodování právních sporů týkajících se soukromoprávních vztahů mezi zákonem definovanými osobami, tj. na rozhodování o subjektivních soukromých právech; nutnou podmínkou pravomoci finančního arbitra

je, aby ve sporu, který má rozhodovat byla dána pravomoc českého soudu ve věcech soukromého práva, tj. v nalézacím řízení soudním podle části třetí občanského soudního řádu;

- z hlediska procesní prostředků, které finanční arbitr používá, tím, že řízení před ním je fakultativní (není povinné a Navrhovatel má volbu, zda se s návrhem na zahájení řízení obrátí na arbitra, anebo na soud) a návrhové (viz § 8 a 14 zákona o finančním arbitrovi);
- z hlediska postavení finančního arbitra jako orgánu, který rozhoduje, se jedná o rozhodování orgánu veřejné moci, který není soudem, byť má jisté atributy nezávislosti (viz § 4 až 7, zejm. pak § 5 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi), a který v řízení postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a subsidiárně podle správního řádu (§ 24 zákona o finančním arbitrovi), přičemž předmět rozhodování jsou individuální práva sporných stran a výsledek rozhodování je individuální správní akt (rozhodnutí ve smyslu § 67 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu), který je závazný a nuceně vykonatelný (viz § 17 zákona o finančním arbitrovi)“.

K uvedenému se přihlásily následně i soudy obecné, např. Nejvyšší soud České republiky, který shora uvedené cituje v rozsudku ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4744/2010.

Příslušnost rozhodovat spory mezi věřiteli nebo zprostředkovateli a spotřebiteli při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru byla finančnímu arbitrovi svěřena zákonem č. 180/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, s účinností od 1. 7. 2011 (dále jen „Novela zákona o finančním arbitrovi“).

Definici právního termínu „spotřebitelský úvěr“ však v zákoně o finančním arbitrovi nenajdeme. Zákonodárce pouze do poznámky pod čarou 1) umístěnou za slovy „spotřebitelského úvěru“ v § 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi bez dalšího uvedl „zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů“.

Definici je tedy nutné hledat v jiných právních předpisech.

Podle ustanovení § 2 písm. a) zákona č. 321/2001 Sb., účinného v době uzavření Smlouvy o úvěru, „[s]e pro účely tohoto zákona rozumí spotřebitelským úvěrem poskytnutí peněžních prostředků nebo odložená platba, například ve formě úvěru, půjčky nebo koupě najaté věci, za které je spotřebitel povinen platit“. Podle ustanovení § 1 téhož zákona, se zákon č. 321/2001 Sb. „[n]evztahuje na

a) smlouvu, ve které je poskytován spotřebitelský úvěr na koupi, výstavbu, opravu nebo údržbu nemovitosti,

b) nájemní smlouvu, která po uplynutí určité doby nezaručuje převod vlastnického práva nebo práva obsahově obdobného vlastnickému právu,

c) půjčku poskytnutou bez úroku nebo jakékoli úplaty,

d) spotřebitelský úvěr na průběžné poskytování služeb, za které spotřebitel může platit v průběhu jejich poskytování formou splátek,

e) smlouvu, ve které je poskytován spotřebitelský úvěr na částky nižší než 5 000 Kč nebo vyšší než 800 000 Kč; je-li uzavřeno více smluv, ve kterých se sjednává spotřebitelský úvěr za stejným účelem, považuje se pro tyto účely za jediný spotřebitelský úvěr souhrn všech těchto smluv,

f) spotřebitelský úvěr, jehož splatnost nepřesahuje 3 měsíce nebo je splatný nejvýše ve 4 splátkách ve lhůtě nepřesahující 12 měsíců.“

Zákon č. 321/2001 Sb. byl přijat v souvislosti s plněním povinnosti České republiky, jako členského státu Evropské unie, transponovat do svého právního řádu tentokrát směrnicí Rady ze dne 22. 12. 1986 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru (87/102/EHS), (dále jen „Směrnice 87/102/EHS“), která byla na základě zpráv Komise a konzultací shledána nedostačující, neboť stále existovaly významné rozdíly mezi právními předpisy jednotlivých členských států v oblasti spotřebitelských úvěrů vedoucí k narušení hospodářské soutěže.

Zákon 321/2001 Sb. předcházela účinné právní úpravě, a to zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů (dále jen „zákon č. 145/2010 Sb.“). Zákon č. 145/2010 Sb., jak ostatně vyplývá i z § 1 tohoto zákona, byl přijat v souvislosti s plněním povinnosti České republiky, jako členského státu Evropské unie, transponovat do svého právního řádu směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (dále jen „Směrnice 2008/48/ES“).

V zájmu zajištění jasnosti právních předpisů Evropské unie a s ohledem na počet změn, které bylo nezbytné Směrnicí 2008/48/ES provést, byla Směrnice 87/102/EHS zrušena.

Již Směrnice 87/102/EHS v čl. 12 odst. 1. písm. c) stanovila, že členské státy „[p]odpoří zřízení orgánů příslušných k přijímání stížností ohledně smluv o úvěru nebo úvěrových podmínek a k poskytování souvisejících informací nebo rad o těchto smlouvách a podmínkách spotřebitelům“. Tato obecná proklamace, jakým směrem by se měla ochrana spotřebitele v členských státech ubírat, byla následně rozvinuta v čl. 24 odst. 1 Směrnice 2008/48/ES, který výslovně stanoví povinnost členských států zajistit „[z]avedení vhodných a účinných postupů pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů v souvislosti s úvěrovými smlouvami“.

Povinnost stanovená čl. 24 odst. 1 Směrnice 2008/48/ES byla do českého právního řádu promítnuta Novelou zákona o finančním arbitrovi, na základě které bylo do § 1 zákona o finančním arbitrovi, ve znění účinném od 1. 7. 2011, vloženo písm. c) i s poznámkou pod čarou.

Zákon o finančním arbitrovi tedy založil příslušnost finančního arbitra k mimosoudnímu řešení sporů mezi spotřebiteli a věřiteli nebo zprostředkovateli při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, aniž by ovšem blíže, tj. jasně a určitě, vymezil obsah takto pojmenované kategorie závazkových vztahů. Pokud k jeho objasnění má sloužit poznámka pod čarou v § 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi, pak s ohledem na charakter poznámky pod čarou, jak je rozvedeno dále, je podle názoru finančního arbitra na místě zkoumat, jaký byl úmysl zákonodárce, když účinnou právní úpravu přijímal.

Pokud jde o poznámku pod čarou, finanční arbitr s odkazem na čl. 47 odst. 1 Legislativních pravidel vlády ve znění schváleném usnesením vlády ze dne 11. ledna 2010 č. 36 (dále jen „Legislativní pravidla vlády“) uvádí, že poznámky pod čarou nemají normativní charakter. Tento závěr vychází z konstantní judikatury, např. z nálezu Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2000, sp. zn. I. 22/99. Právní věta dotčeného nálezu mj. říká, že „[p]osláním poznámek pod čarou či vysvětlivek je pouhé zlepšení přehlednosti a orientace v právním předpisu formou legislativní pomůcky, která z povahy věci nemůže stanovit závazná pravidla chování nebo pravidla pro interpretaci daného ustanovení“. Poznámka pod čarou je tedy pouhým vodítkem při interpretaci zákona, kdy zákonodárce v tomto případě odkázal na zákon, který rovněž

obsahuje právní termín „spotřebitelský úvěr“, byť byl použit pouze jako legislativní zkratka, a tím adresátům normy naznačil směr výkladu zákona o finančním arbitrovi odpovídající jeho záměru.

Podle názoru finančního arbitra, úmyslem zákonodárce v tomto případě bylo tedy vymežit skupinu smluv o spotřebitelském úvěru, která je dotčeným právním předpisem upravena a tímto způsobem definovat rozsah příslušnosti finančního arbitra.

Finanční arbitr z průběhu zákonodárného procesu i s přihlédnutím k poznámce pod čarou obsažené v zákoně o finančním arbitrovi proto dovozuje, že právní termín „spotřebitelský úvěr“, jako odkaz na platnou a účinnou právní úpravu v době přijetí Novely zákona o finančním arbitrovi, je třeba chápat ve smyslu, v němž je používán napříč zákonem č. 145/2010 Sb., resp. zákonem č. 321/2001 Sb., neboť posledně jmenovaný je přímým předchůdcem aktuálně účinné právní úpravy (zákon č. 145/2010 Sb. zrušil a nahradil zákon č. 321/2001 Sb.), která tento původně stručný právní předpis podstatným způsobem rozvinula. Zákon č. 321/2001 Sb. a zákon č. 145/2010 Sb., jsou jedinými předpisy, v nichž je možné nalézt nejen právní termín „spotřebitelský úvěr“ použitý ve formě legislativní zkratky, ale především pomocí negativního výčtu vymezenou skupinu smluvních vztahů, která této legislativní zkratce odpovídá. Podle názoru finančního arbitra zákonodárce použil poznámky pod čarou právě s úmyslem vymežit příslušnost finančního arbitra rozhodovat spory ze smluv o spotřebitelském úvěru spadajících do působnosti zákona č. 321/2001 Sb. nebo zákona č. 145/2010 Sb..

Nelze opomenout, že finanční arbitr, byť v českém právním řádu velmi specifický orgán mimosoudního rozhodování sporů, je orgánem veřejné moci. Podle čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky *„[s]tátní moc slouží všem občanům a lze jí uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon“*. Obdobně podle čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod *„[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví“*. I podle ustanovení § 2 odst. 2 správního řádu, jehož použití v řízení před finančním arbitrem samotný zákon o finančním arbitrovi předpokládá, platí, že *„[s]právní orgán uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena“*.

Pokud by měl zákonodárce v úmyslu stanovit příslušnost finančního arbitra nad rámec povinností vyplývajících pro Českou republiku ze Směrnice 2008/48/ES, musel by tak v souladu s ústavními principy demokratického státu učinit jinak, a to jasně a jednoznačně. S ohledem na zásadu právní jistoty je finanční arbitr toho právního názoru, že nelze účastníky sporu vystavit nebezpečí, že meritorní rozhodnutí ve věci vydané finančním arbitrem bude následně shledáno nicotným, neboť příslušnost finančního arbitra k rozhodnutí ve věci nebyla zákonem dána.

3. Zkoumání podmínek řízení v projednávaném sporu

Banka je podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna vykonávat činnosti na základě licence udělené Českou národní bankou, mimo jiné poskytovat úvěry. Banka tedy může být institucí ve smyslu § 3 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel nebyl v předmětném smluvním vztahu s Bankou fyzickou osobou, která by jednala v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu povolání, tj. že byl spotřebitelem ve smyslu § 3 odst. 3

zákona o finančním arbitrovi a je tedy Navrhovatelem ve smyslu § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr musel dále zkoumat, zda je úvěr, který Banka poskytla Navrhovateli na základě Smlouvy o úvěru, spotřebitelským úvěrem podle § 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

Podle čl. II. Smlouvy o úvěru se úvěr poskytuje na „výstavbu rodinného domu na pozemku par. č. ■, katastrální území ■, obec ■“. Jak již bylo uvedeno shora, tato Smlouva o úvěru byla uzavřena za účinnosti zákona č. 321/2001 Sb.

Podle § 1 odst. 2 písm. a) zákona č. 321/2001 Sb., se tento zákon „[n]evztahuje na smlouvu, ve které je poskytován spotřebitelský úvěr na koupi, výstavbu, opravu nebo údržbu nemovitosti“.

S ohledem na účelovou vázanost úvěru, Smlouva o úvěru uzavřená mezi stranami sporu není spotřebitelským úvěrem ve smyslu zákona č. 321/2001 Sb., resp. ve smyslu § 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi, a Banka tak není ve vztahu k Navrhovateli institucí ve smyslu § 3 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi.

Podle ustanovení § 2 odst. 4 správního řádu, vyjadřující zásadu legitimního očekávání, dbá správní orgán na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.

Finanční arbitr nemohl přehlédnout námitky jeho nepříslušnosti vznesené institucemi v jiných řízeních, a dospěl k závěru, že bylo třeba jeho dosavadní právní názor v otázce příslušnosti podrobit detailnějšímu zkoumání. Námitky nejčastěji směřovaly proti příslušnosti finančního arbitra rozhodovat právě spory ze spotřebitelských úvěrů, které jsou vyloučeny z režimu zákona 321/2001 Sb. nebo zákona č. 145/2010 Sb. s argumentem, že takový výklad ustanovení § 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi je výkladem značně extenzivním, jenž je v rozporu s konstantní judikaturou soudů.

4. K výroku rozhodnutí

Finanční arbitr dospěl k závěru, že není příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem jako dlužníkem - spotřebitelem a Bankou jako věřitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle Smlouvy o úvěru, neboť se jedná o smluvní vztah vyloučený z působnosti zákona č. 321/2001 Sb.

Návrh na zahájení řízení je tedy ve světle shora uvedeného nepřípustný podle § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi, neboť nenáleží do působnosti finančního arbitra. Finanční arbitr řízení podle § 14 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastaví usnesením, jestliže následně zjistil, že návrh je nepřípustný podle § 9 téhož zákona.

Z výše uvedených důvodů rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto usnesení.

Právo Navrhovatele domáhat se svých práv v řízení před obecnými soudy České republiky není tímto rozhodnutím finančního arbitra dotčeno.

Poučení o odvolání:

Proti tomuto usnesení lze podle § 76 odst. 5 ve spojení s § 83 odst. 1 správního řádu podat odvolání k finančnímu arbitrovi do 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Odvolání nemá odkladný účinek.

V Praze dne 28. 2. 2013

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitř